

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023-2027

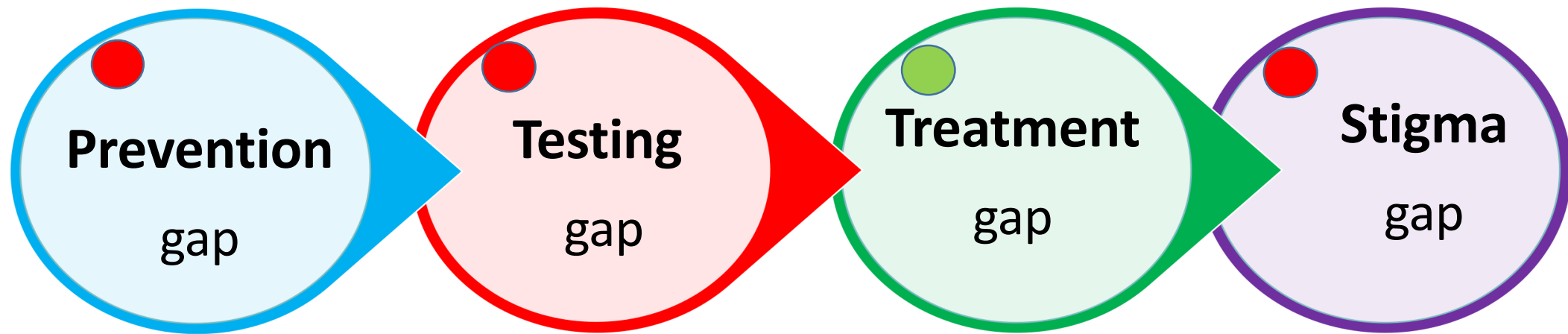
Anna Kubátová,
Státní zdravotní ústav, 2023

Závěry ECDC pro Evropu:

„Nedosáhneme cílů“, pokud nevyřešíme následující mezery:

Národní program 2023-2027

Prevention
gap

- Omezme vznik nových infekcí
- Škálujeme preventivní programy (včetně OST/NSP, PrEP)

Testing
gap

- 1 z 5 PLHIV v Evropě si není vědom svého HIV statusu
- 1 ze 2 je diagnostikován pozdě
- Nízké pokrytí testováním

Treatment
gap

- 1 ze 3 PLHIV není na ART
- Implementujeme EACS pokyny pro léčbu
- Poskytněme ART všem

Stigma
gap

Vysoká úroveň prožitého stigmatu v komunitě, ve zdravotnických zařízeních

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR

Historie

- 1993 – první Národní program boje proti **AIDS**

1.NP: 1993-1997
2.NP: 1998-2002
3.NP: 2003-2007
4.NP: 2008-2012
5.NP: 2013-2017
6.NP: 2018-2022
7.NP: 2023-2027

Současnost

		<ul style="list-style-type: none"> • Usnesení vlády ČR ze dne 17.5.2023, č. 355
Vláda schvaluje:		Národní program řešení problematiky HIV / AIDS v České republice v období let 2023 – 2027
Vláda ukládá:	>	ministrům a předsedovi Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky:
		<ul style="list-style-type: none"> • Plnit ve své působnosti úkoly, které vyplývají z Národního programu
		<ul style="list-style-type: none"> • Podat zprávu Ministerstvu zdravotnictví do 31. 8.2023 a dále vždy do 31. srpna o plnění úkolů včetně objemu finančních prostředků vyčleněných na řešení problematiky HIV/AIDS
	>	ministru zdravotnictví:
		<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit do 31.5.2023 publikaci Národního programu: <ul style="list-style-type: none"> > ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí > a na webových stránkách MZ ČR
Vlády vyzývá:	>	hejtmany a primátora hlavního města Prahy k plnění úkolů vyplývajících z Národního programu

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v České republice v období 2023 – 2027

1. Principy řešení problematiky HIV/AIDS

4. Aktivity

2. Výchozí situace

5. Monitorování, hlášení a mezinárodní spolupráce

3. Cíle Národního programu

6. Koordinace a financování

1.

Principy řešení problematiky HIV/AIDS

1	Komplexní přístup s respektováním lidské důstojnosti , důvěrnosti osobních informací, rovnosti mužů a žen, ochrany lidských práv a svobod včetně boje s diskriminací a stigmatizací	9 Výsledky biologické, epidemiologické a behaviorální surveillance infekce HIV... S upřednostňováním účinných postupů boje proti infekci HIV...
2	Mezinárodní spolupráce	10 Centrální koordinace.....
3-6	Odborná doporučení mezinárodních organizací	11 Koordinace postupů v prevenci infekce HIV a jiných onemocnění s obdobným způsobem přenosu
7	Aktivní zapojení občanské společnosti	* Legislativní rámec....
8	Dlouhodobé komplexní plánování v souladu se současným stavem vědeckého poznání o HIV/AIDS	

1.

Výchozí situace

Úvod	Epidemiologie a surveillance	Diagnostika	Léčba	Prevence	Stigma a diskriminace	Financování
	Infekce HIV u MSM			Prevence u klíčových skupin: <ul style="list-style-type: none"> • MSM • IUD • Sexuální pracovníce • Osoby ve vězení.. 		Prevence
	Infekce HIV u IUD					Diagnostika
	Infekce HIV u osob poskytujících placené sexuální služby					Léčba
	Infekce HIV u osob ve vězeních a jiných uzavřených zařízeních			Laboratorní vyšetřování na virus lidského imunodeficitu		
	Infekce HIV u cizinců dlouhodobě žijících na území ČR			Prevence u prioritních skupin		
	Občané Ukrajiny se statusem dočasné ochrany			Prevence v běžné populaci: <ul style="list-style-type: none"> • Vyšetřování gravidních žen • Povinné testování dárců krve, buněk, tkání a orgánů • Osoby s rizikovým heterosexuálním chováním • Primární prevence na školách • Prevence u pracovníků ve zdravotních a sociálních službách 		
	Vztah výskytu HIV a sexuálně přenosných infekcí					

3. Cíle NP HIV/AIDS 2023-2027: „95-95-95“

Zvýšit % diagnostikovaných osob žijících s HIV ①

83 % 2021 - 95 % 2027

Alespoň **95 %** osob by mělo vědět o své HIV pozitivitě

Udržet % osob na ART léčbě ②

97 % 2021 - 97 % 2027

Alespoň **95 %** diagnostikovaných by mělo být léčeno

Udržet % osob s nedetekovatelnou virovou náloží ③

97,5 % 2021 - 97,5 % 2027

Alespoň **95 %** léčených by mělo dosáhnout nedetekovatelné virové nálože

Odhad osob s nediodagnostikovanou infekcí 2021:

470 mužů, 140 žen

MSM 170; IUD 60; Rezidenti 380

Snížit nebo udržet počet nově vzniklých infekcí HIV/AIDS, v závislosti na způsobu přenosu: ④

- Sexuálním stykem
- Z matky na plod a novorozence
- Krevní cestou

Zvýšit procento pacientů s diagnostikovanou STI vyšetřených na HIV ⑤

z 85 % 2021 na 90 % 2027

Získat informace o postojích a vnímání infekce HIV ve vybraných populačních skupinách jako východisko pro další aktivity. ⑥

- 5 oblastí

3. Cíle NP HIV/AIDS 2023-2027:

Dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace: 7

- Běžné populace (všechny typy škol)
- Odborné veřejnosti
- Pracovníků médií
- Klíčových a prioritních skupin
- Informací pro ČTK

Navrhnout systémová opatření ke zlepšení postavení osob s HIV/AIDS ve společnosti 8

Aktualizovat průběžně doporučení odborných společností ČLS JEP v souladu s aktuálními poznatky vědy (Evidence Based Medicine) a resortní metodické pokyny 9

Chránit zdraví pracovníků ve vztahu k možné profesionální infekci HIV v souladu s mezinárodními doporučeními: 10

- ve zdravotnictví, sociálních službách a v dalších profesích

Navrhovat a realizovat preventivní aktivity pro osoby se statusem dočasné ochrany na základě monitoringu dopadu války na Ukrajině na epidemiologickou situaci HIV/AIDS v ČR 11

Koordinovat monitoring činností zainteresovaných rezortů s cílem získat zpětnou vazbu pro plnění NP a zajistit podklady pro mezinárodní report v rámci plnění závazků Dublinské deklarace 12

Zajistit v dostatečné výši finanční prostředky na realizaci aktivit NP řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023-2027. 13

3. Cíle NP HIV/AIDS 2023-2027:

Snížit nebo udržet počet **nově vzniklých infekcí HIV/AIDS**, v závislosti na **způsobu přenosu**:

4

Sexuálním stykem

Zvýšit dostupnost kondomů mezi MSM do roku 2027 oproti roku 2017 (viz EMIS 2017) o **10 %**.

Zvýšit dostupnost PrEP mezi MSM do roku 2027 oproti roku 2021 **pětinásobně** (2021 - 745 uživatelů celkem, 2027 - 3725 uživatelů celkem)

Udržet stávající dostupnost kondomů mezi **sexuálními pracovníci/pracovníky**

Rozšířit možnost poskytování kondomů do **všech vazebních věznic** a zařízení vězeňské služby

Udržet stávající úroveň dostupnosti léčby a adherence k léčbě (**TasP**) **97 % resp. 97,5 %**

Z matky na plod a novorozence

100 % gravidních žen musí být vyšetřeno v průběhu těhotenství na HIV/STI (včetně těch, které nemají zdravotní pojištění), bezprostředně musí být zajištěna léčba HIV+.

Krevní cestou

Bezpečnost krve a krevních derivátů : **100% protestovanost dárců krve, tkání, orgánů a spermatu a mateřského mléka na HIV/STI**

Zvýšit o 10 % počet distribuovaných jehel a injekčních stříkaček na 1 injekčního uživatele drog/rok. (GAM 3.9) (r. 2020: 211 jehel/uživatel/rok; 2023-2027: 243 jehel/uživatel/rok).

Podpořit zvýšení počtu IUD na substituční terapii (GAM 3.10), (2,4 tisíce/rok (2020).

Zlepšit kvalitu registru poskytovatelů substituční terapie.

Zvýšit 3 x počet osob otestovaných ročně na HIV ve skupině IUD (2020 otestováno 2980 uživatelů/2 positivity/rok, chybí najít cca 60 osob; 2023-2027: **otestovat cca 9000 uživatelů/rok**).

3. Cílové populační skupiny:

1) Klíčové populační skupiny a prioritní skupiny s vyšším rizikem infekce HIV:

a) klíčové skupiny

- Muži mající sex s muži
- Osoby, které injekčně užívají drogy
- Osoby poskytující placené sexuální služby
- Osoby žijící ve věznicích a jiných uzavřených zařízeních

b) prioritní skupiny s vyšším rizikem infekce HIV

- Cizinci dlouhodobě žijící v ČR, tj. rezidenti
- Osoby se statutem dočasné ochrany (např. uprchlíci z Ukrajiny)
- Osoby opakovaně léčené pro STI

2) Vulnerabilní populační skupiny, které představují:

- Dárci/příjemci krve, tkání, buněk a orgánů
- Gravidní ženy
- Dospívající, mladiství a mladí dospělí (žáci 8. a 9. ročníků základních škol, studenti všech typů středních, vyšších odborných a vysokých škol)
- Sexuálně aktivní populace s rizikovým chováním

3) Osoby z níže uvedených, do problematiky HIV/AIDS zainteresovaných profesních populačních skupin:

- Zdravotničtí pracovníci a pracovníci v sociálních službách
- Pracovníci orgánů ochrany veřejného zdraví
- Pedagogičtí pracovníci

4) Osoby, žijící s HIV/AIDS

3. Metody (1):

Alespoň **95 %** osob by mělo vědět o své HIV pozitivitě **1**

- Cílená nabídka a realizace testování
- Široká síť testovacích míst s poradenstvím (bezplatné anonymní)
- Podpora celospolečenských akcí ke zvýšení zájmu o testování (ETT) www.tadyted.com
- Důsledné provádění epidemiologického šetření

Alespoň **95 %** diagnostikovaných by mělo být léčeno **2**

- Kontinuální dostupnost ART
- Léčba všech gravidních žen (i nepojištěných)

Alespoň **95 %** léčených by mělo dosáhnout nedetekovatelné virové nálože **3**

- Pomoc a podpora osobám žijícím s HIV (HIV centra, centra komunitních a sociálních služeb)

Snížit nebo udržet počet nově vzniklých infekcí HIV/AIDS, v závislosti na způsobu přenosu: **4**

- Kombinovaná prevence
- Proaktivní distribuce kondomů
- PreP, Sexuálně zodpovědné chování
- Povinné testování gravidních žen
- Testování, léčba osob s HIV se statutem dočasné ochrany
- Bezpečné krevní deriváty
- Výměnné programy, substituční terapie, testování IUD

Zvýšit procento pacientů s diagnostikovanou STI vyšetřených na HIV **5**

- Edukace pracovníků STI pracovišť
- Podpora adherence pacientů - edukace

Získat informace o postojích a vnímání infekce HIV ve vybraných populačních skupinách jako východisko pro další aktivity. **6**

- Kvantitativní výzkum

3. Metody (2):

Dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace: 7

- Edukace:
  - žáků ZŠ
  - studentů SŠ, VOŠ
  - pedagogických pracovníků
  - zdravotnických a sociálních pracovníků

Navrhnout systémová opatření ke zlepšení postavení osob s HIV/AIDS ve společnosti 8

- Podpora systémových opatření

Aktualizovat průběžně doporučení odborných společností ČLS JEP a resortní metodické pokyny 9

- Aplikace aktuálních poznatků při revizi stávajících dokumentů

Chránit zdraví pracovníků ve vztahu k možné profesionální infekci HIV v souladu s mezinárodními doporučeními: 10

- Harmonizace legislativy s EU
- Dostatek OOPP
- Edukace pracovníků
- Zajištění včasné PEP

Navrhovat a realizovat preventivní aktivity pro osoby se statusem dočasné ochrany na základě monitoringu 11

- Pravidelné vyhodnocování epid. situace → návrh opatření

Koordinovat monitoring činností zainteresovaných rezortů..... 12

- Monitoring resortních aktivit
- Reporting regionální, národní, mezinárodní

Zajistit v dostatečné výši finanční prostředky na realizaci aktivit NP řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023-2027: finanční a metodická podpora realizace projektů 13

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.1 Aktivity vedoucí ke zvýšení procenta osob žijících s HIV, které znají svůj HIV status a k zábraně vzniku nových infekcí HIV a STI, (Cíl 1, 4, 5), zaměřené na:

A. Klíčové a prioritní skupiny	B. Vulnerabilní skupiny a běžnou populaci s rizikovým chováním	C. Odbornou veřejnost
<p>1. ↑ protestovanost (MSM, IUD, sex. pracovníci) - O 10 % ↑ počet testovaných MSM - 3x ↑ roční počet testů IUD</p>	<p>1. Podpora rozvoje testovacích center (anonymní, bezplatné testování na HIV, bezplatné testování na STI)</p>	<p>1. Pravidelná odborná setkání 2. Podpora včasné a dostupné PEP</p>
<p>2. ↑ motivaci k testování na HIV ve věznicích.....</p>	<p>2. ↑ Protestovanost HIV/STI u sex aktivní populace</p>	
<p>3. ↑ protestovanost na HIV/STI u prioritních populačních skupin (rezidenti, osoby se statutem dočasné ochrany)</p>	<p>3. Realizovat akce celospolečenského významu (ETT....)</p>	
<p>4. Zajistit dostupnost testování dětí a dospívajících se statutem dočasné ochrany</p>	<p>4. Provoz bezplatné telefonní linky pomoci AIDS, webu, mobilních aplikací...</p>	
<p>5. Provoz bezplatné telefonní linky pomoci AIDS, webu, mobilních aplikací... Cíl: podpora testování a poradenství</p>	<p>5. Proaktivní distribuce kondomů v síti testovacích míst</p>	
<p>6. ↑ Proaktivní distribuci kondomů u MSM a IUD 7. ↑ Proaktivní distribuci kondomů u prioritních skupin populace</p>	<p>6. ↑ zdravotní gramotnosti u dospívajících, mladistvých a mladých dospělých 7. Pokračovat v povinném testování gravidních žen</p>	
<p>8. Kondomy ve všech vazebních věznicích 9. PrEP podpora včetně monitoringu 10. Výměnné programy, substituční terapie u IUD</p>	<p>8. 100% protestovanost na HIV/STI u dárců krve 9. Vrstevnické programy – vzdělávání mladistvých</p>	

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.2 Aktivity směrem k osobám žijícím s HIV/AIDS (cíle 2,3,5)

1. Na úseku zajištění zdravotní péče

I. Léčba, depistáž, dispenzarizace, laboratorní vyšetřování, podpora adherence k léčbě u pacientů s HIV/AIDS

II. Skrínink, depistáž, léčba STI u osob žijících s HIV
Podpora očkování proti VHA, VHB, HPV.
Cílený skrínink HPV u žen i MSM.

III. Profylaxe a léčba u všech gravidních žen, žijících s HIV včetně rezidentek, jejich novorozenců i žen, které nemají zdravotní pojištění.

IV. Podpora adherence k současnému testování na HIV a STI

2. V oblasti sociálních a právních služeb pro osoby žijící s HIV a jejich rodiny

I. Sociální a právní služby pro osoby s HIV a jejich blízké, terénní služby...

II. Rozvíjet komunitní centra

III. Programy s účastí osob žijících s HIV:

- bezpečnější sex
- adherence k léčbě
- psychoterapeutická podpora

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.3 Aktivity směřující k získání informací o znalostech, postojích a vnímání infekce HIV ve vybraných populačních skupinách jako východisko pro další možnosti preventivních opatření (kvantitativní výzkum, výstupem budou výzkumné zprávy, články nebo publikace jako podklad pro další aktivity NP nebo jejich korekci).

1. Informace o potřebách a postojích MSM v rámci celoevropského průzkumu **EMIS**
2. Posun ve vývoji znalostí a postojů k HIV/AIDS u dospívajících a mladistvých (porovnání 2016, 2022, 2027), „**Co víš o AIDS**“
3. Postoje k infekci HIV mezi zdravotníky a sociálními pracovníky jako podklad pro destigmatizační opatření
– **Mezinárodní studie mezi zdravotníky**
4. Posun ve vnímání stigmatizace a diskriminace u osob s HIV/AIDS (porovnání 2015, 2021, 2026)
– **Dotazníková studie ve spolupráci s HIV centry**
5. Příprava metodiky **ukazatele Health-related Quality of Life (HRWoL)** pro osoby žijící s HIV a stanovení baseline hodnocení. (2024, 2025)

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.4 Aktivity směřující ke **změně ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace** v problematice HIV/AIDS a přístupu k HIV pozitivním

1. Ve spolupráci s MŠMT vytvářet a nabízet **vrstevnické vzdělávací programy**
2. Edukovat **odbornou veřejnost** (zdravotnické, sociální, pedagogické pracovníky...)
  - I. Ve **zdravotnictví**: - v pregraduálním vzdělávání
    - u lékařů v predatestační přípravě
    - v systému vzdělávání posudkových lékařů a lékařů poskytujících PLS
    - u nelékařských zdravotnických a sociálních pracovníků
  - II. Průběžné vzdělávání pro **pedagogické pracovníky** DVPP)
3. Edukovat **pracovníky médií** – workshop s cílem snížit stigmatizaci osob žijících s HIV
4. Informace **veřejnosti** o aktuální epidemiologické situaci prostřednictvím ČTK

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.5 Podpora systémových opatření ke **zlepšení postavení osob s HIV/ADS** ve společnosti podle možností jednotlivých resortů

1. Zhodnocení legislativy systémově znevýhodňující osoby žijící s HIV na trhu práce
2. Diskuse k problematice stigmatu a diskriminace pacientů s chronickým onemocněním včetně infekce HIV

4.6 Průběžná **aktualizace odborných doporučení** společností ČLS JEP a **resortních metodických pokynů** v souladu s aktuálními poznatky vědy...

4.7 **Ochrana zdraví pracovníků** před profesionální nákazou HIV (zdravotnictví, sociální služby, další.....)

Nutné zajistit: Legislativa, odpovídající Evropským směrnicím

Doporučení odborných společností v souladu s aktuálními poznatky vědy

Zaměstnavatel zajistí: dostatek OOPP
 edukaci pracovníků
 systém kontroly dodržování předpisů

Poranění = postup dle legislativy, včetně včasné PEP

4. Aktivity, vztažené ke konkrétním cílům:

4.8 Preventivní aktivity pro osoby se statutem dočasné ochrany

1. **Monitorovat** epidemiologickou situaci
2. Poskytovat **informace o systému zdravotní a sociální péče**
3. **Koncipovat programy** zvyšování zdravotní gramotnosti

S ohledem na **mezinárodní závazky ČR** vyplývající ze Strategii Společného programu OSN pro boj proti AIDS (UNAIDS) a WHO připravovanou Globální strategii zdravotnického sektoru týkající se HIV, virových hepatitid a sexuálně přenosných infekcí, 2022–2030, Usnesením EP o urychlení pokroku a odstranění nerovností, aby do roku 2030 přestalo být onemocnění AIDS hrozbou pro veřejné zdraví (2021/2604(RSP)), Politickou deklarací OSN o HIV a AIDS: Ukončení nerovností a na cestě k ukončení AIDS do roku 2030 a s politickým prohlášením OSN o HIV/AIDS z roku 2016, zásadami „**Dublinké deklarace**“ o partnerství v boji proti HIV/AIDS v Evropě a Střední Asii. K tomu slouží:

1. Koordinační skupina

Úkol – **supervize a koordinace** aktivit v ČR

2. Finanční podpora aktivit v oblasti prevence HIV/AIDS

MZČR:

- 1 Dotační program „Národní program řešení problematiky HIV/AIDS (NNO)“
- 2 Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS v ČR (SZÚ, ZÚ)

Mimo MZČR

- A Zdravotní pojišťovny
- B MPSV
- C MŠMT
- D MS ČR
- E Úřad vlády
- F MV ČR
- G MO ČR
- H Magistrát hl.m. Prahy, KÚ, místní samosprávy

95 – 95 - 95

anna.kubatova@szu.cz

www.prevencehiv.cz

www.mzcr.cz